

חג הפסח – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

פסח הינו חג יהודי מן התורה והינו הראשון מבין שלושת הרגלים. הוא נחוג שבעה ימים, מט"ו בניסן ועד כ"א בניסן. השנה (2021), הוא יחול מצאת השבת, ה- 27 במרץ ועד צאת הכוכבים, בדיוק שבוע מאוחר יותר, מוצאי שבת ה-3 באפריל.

רקע כללי

שמו של החג נובע מהפסוק "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל" (ספר שמות, פרק י"ב, פסוק כ"ז). החג הראשון של פסח (במסגרתו נחוג 'ליל הסדר' – מוצאי שבת, 27.3) מציין את יום יציאת בני ישראל ממצרים, והחג השני (שבת, 3.4 והלילה שלפניו), את יום קריעת ים סוף בפני העם היוצא.

בין שני ימי החג יש את ימי חול המועד בהם ממעיטים בעיסוק בפרנסה ונוהגים בהם בחגיגות.

מצוות החג המרכזיות הן:

- איסור אכילה ובעלות על חמץ (בצק שתפח) במהלך כל שבעת ימי החג, וחצי היום שלפניו.
- מצוות הלילה הראשון של החג ("ליל הסדר").

ימי חול המועד: בימי חול המועד על פי ההלכה יש חובת שביטה מכל מלאכה. כלומר אין ללכת לעבודה או לעסוק במסחר וכדומה, אלא במקרים בהם המעביד אינו מאפשר חופשה, או שעלולים להיגרם הפסדים, או כשהעבודה חיונית כדוגמת שירותים רפואיים. הגבלות הלכתיות מיוחדות קיימות על מקצת המלאכות כגון תספורת וגילוח הזקן, כביסה, בנין, כתיבה ועוד.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

חמץ במוסד הרפואי: נכון למועד כתיבת איגרת זו, קיימת הכרעה של בג"ץ המתירה הכנסת חמץ אל שטחי בתי החולים, בשונה מהנהוג בעבר. מומלץ לחזור ולהתעדכן בנושא ולהיערך לאפשרויות השונות על מנת לאפשר למטופלים ואנשי הצוות לשמור כשרות בחג ולחילופין לאפשר למבקרים שאינם שומרי כשרות להכניס מזון. מומלץ שגם קופות החולים יקיימו היערכות בנושא זה.

הסעדה בבתי החולים: בחלק גדול ממטבחי ארגוני הבריאות נהוג להתחשב בעדות השונות ולהתאים את התפריט למקובל עבור כולם. כך, למשל הם ימנעו מהכללת קטניות בתפריט, היות וחלק מהקהילות אינן אוכלות אותן בפסח.

סדר היום: השנה בשל העובדה שערב פסח חל בשבת מקדימים את מנהג שריפת החמץ לבוקר יום שישי, ובשבת רק זורקים את השאריות לאסלת השירותים וכדו'. בבוקר שבת מפסיקים לאכול חמץ בשעות הבוקר (בין 09:30 ל- 10:00 לערך) ויש לכלות את החמץ כשעה לאחר מכן (בין 10:50 ל- 11:30 לערך).

ליל הסדר: ייתכן וחולים רבים יבקשו שחרור מאשפוז לצורך השתתפותם בסדר המשפחתי. משפחות של מטופלים שלא יכולים להשתחרר מסיבות רפואיות, במקרים רבים יבואו אותם על מנת לחוג את הסדר בין כותלי בית החולים. כדאי להיערך להקצאת מקום עבור משפחות אלו. חולים שמשפחתם לא יכולה להגיע אליהם, ישתתפו בסדר ציבורי שיערך בבית החולים מטעמו. גם אנשי צוות הנמצאים בתורנות יקיימו את מצוות הסדר בקצרה, ככל שהזמן מאפשר ובהתאם ליעוץ הלכתי. קיימות הלכות שונות לגבי מטופלים אשר אינם יכולים למלא אחרי מצוות החג. על כך ניתן לקרוא במסמך ההרחבה לאיגרת זו או להתייעץ עם סמכות הלכתית מתאימה.

טיפולים: החג הראשון והשני דינם כשבת. בימי ערב החג וחול המועד אין מניעה לקבל טיפולים רפואיים. אולם, כשניתן לעשות את הטיפול במועד אחר, יתכן שיהיו מטופלים שיבקשו לשנות את המועד, בעיקר בשל ההתארגנות המשפחתית לקראת החג וההתאספות המשפחתית במהלכו. בדיקות דם וניתוחים שאינם דחופים, לא מבצעים משעות הבוקר שלפני ליל הסדר ועד תחילת החג, אלא במקרים דחופים.

תרופות: רוב התרופות הינן כשרות לפסח. ניתן למצוא את רשימת התרופות המלאה [כאן](#). במידה והחלפת התרופה או הימנעות ממנה עלולה לגרום לסיכון חיים (אפילו נמוך), חובה ליטול את התרופה בלא קשר לכשרותה. חלק מקופות החולים מפעילים סמוך לפסח מוקד טלפוני שבו ניתן מענה לשאלות הלכתיות בקשר לנטילת תרופת פסח, תוך שיתוף רבנים וצוותי רפואה. יש לשים לב במיוחד לכשרות תחליפי חלב ומזון חליפי.

פעילות מקצועית: על פי ההלכה, בימי חול המועד ובערב ליל הסדר, העובדים במשרות שאינן חיוניות לתפקוד המוסד הרפואי אמורים לצאת לחופשה במידה ואין בכך פגיעה בפרנסתם. בשל העובדה שימי חול המועד הינם ימים מקוצרים, וכן שעובדים רבים נמצאים בחופשה מסיבות דתיות, יש לשקול שלא לקיים השתלמויות מקצועיות בתקופה זו.

פעילות לציון החג: בארגונים רבים מקובל לתת מתנות לחג וכן לכנס את העובדים לטקס ברכות לחג. מומלץ לבצע התכנסויות אלו באופן שיכבד ויהיה רגיש גם ללא - יהודים, למשל - מוסלמים שלא ישתו יין או שלא יוכלו לקבל יין במתנה.

חפיפה לחגים של דתות אחרות: השנה (תשפ"א) במקביל לחג השני של פסח (שבת) יחול ערב חג הפסחא וכדאי להיערך למתן החופשות לעובדים משתי הדתות.

את מסמך ההרחבה לאיגרת זו, המתייחס להתנהלות מוסדות הבריאות לגבי מצוות החג ולמטופלים שונים ואת השלט לדוגמה בשפות השונות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](#).

המרכז הבין-תרבותי לירושלים מודה לרב צבי פורת, רב ויועץ הלכתי במרכז הרפואי שיבא ובביה"ח אלי"ן, על הערותיו ההלכתיות הנזכרות באיגרת זו. תודה לאלו שיעצו בהכנת האיגרת ולצוות מהמרכז הבין-תרבותי: ד"ר חגי אגמון-שניר, ד"ר מיכל שוסטר ואורנה שני. בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי או רפואי.